

พวงทิพย์ รัตนะรัต, สรียา เวชวิฐาน, ทัทยา กาญจนสมบัติ และ ชุติพร จิระพงษา

ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว สำนักโรคระบาดวิทยา *Surveillance Rapid Response Team (SRRT), Bureau of Epidemiology*

✉ romebuga@hotmail.com

สถานการณ์โรคประจำสัปดาห์ที่ 20 ระหว่างวันที่ 13 - 19 พฤษภาคม 2555 สำนักโรคระบาดวิทยาได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. ทริคิโนซิสเสียชีวิต จังหวัดน่าน จำนวน 20 ราย ผู้ป่วยรายแรกเป็นผู้เสียชีวิต เพศชาย อายุ 60 ปี อยู่ตำบลศิลาเพชร อำเภอปัว จังหวัดน่าน วันที่ 18 เมษายน 2555 ผู้ป่วยร่วมกับเพื่อนบ้าน จำนวน 9 คน ได้ซื้อหมูดำ ขนาดประมาณ 25 - 30 กิโลกรัม ซึ่งมีลักษณะเป็นก้อนบวม กดแข็งมีแผลตลกสะเก็ด ตามตัวของหมู โดยผู้ป่วยเป็นผู้ปรุงลาบและหลั้หมูดิบ และรับประทานในปริมาณที่มากกว่าคนอื่น ๆ ที่ร่วมกันฆ่าและ ทั้ง 9 คนได้นำเนื้อหมูที่เหลือไปให้ครอบครัว เพื่อนบ้านและญาติ ผู้ป่วยได้นำเนื้อหมูมาลาบเพิ่มและทำแหนม โดยรับประทานทั้ง 3 มื้อในช่วง 3 วัน วันที่ 21 เมษายน 2555 เวลา 09.45 น. เริ่มป่วยด้วยอาการปวดท้อง ถ่ายเหลวประมาณ 10 ครั้ง/วัน ไม่มีมูกเลือด ได้ไปรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศิลาเพชร ในวันที่ 25 เมษายน 2555 อาการไม่ดีขึ้น จึงไปรักษาที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว ในวันที่ 27 เมษายน 2555 แพทย์วินิจฉัย Septicemia, unspecified (Septic Shock) และเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยใน ผู้ป่วยเสียชีวิตในวันที่ 11 พฤษภาคม 2555

ทีมสอบสวนโรคเคลื่อนที่เร็ว (SRRT) อำเภอปัว ร่วมกับสำนักงานปศุสัตว์อำเภอปัว และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศิลาเพชร ได้ดำเนินการค้นหาผู้ป่วยและผู้สัมผัสโรคเพิ่มเติมในพื้นที่หมู่บ้านนาคำ โดยการซักประวัติ คัดกรอง และเจาะเลือดในกลุ่มผู้สัมผัสโรค โดยใช้นิยามผู้ป่วย คือ ผู้ที่มีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อตามตัว หรือบวมที่ลำตัว แขน ขา เปลือกตา หรือที่หน้าอาการใดอาการหนึ่ง ร่วมกับอาการอย่างน้อย 1 อาการ ดังต่อไปนี้ มีไข้ ปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ถ่ายเหลว และอ่อนเพลีย ในอำเภอปัว ระหว่างวันที่ 18 เมษายน - 14 พฤษภาคม 2555 ผู้สัมผัสโรค หมายถึง ผู้ที่ไม่มีอาการป่วยที่เข้าได้กับนิยามของโรค แต่มีประวัติได้รับปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรค คือ รับประทานหมูดำดังกล่าวร่วมกับผู้ป่วย ในระหว่างวันที่ 18 เมษายน - 14 พฤษภาคม 2555 จากการสอบสวนโรคพบผู้ป่วย (รวมผู้เสียชีวิต) 20 ราย ผู้สัมผัสโรค 73 ราย รวมทั้งหมด 93 ราย

อัตราป่วยร้อยละ 21.50 ผู้ป่วยจำนวน 20 ราย มีอาการปวดกล้ามเนื้อ มากที่สุด ร้อยละ 95 รองลงมาคือ ถ่ายเป็นน้ำ ร้อยละ 80 มีไข้ ร้อยละ 75 ตาบวม/หน้าบวม ร้อยละ 70 อ่อนเพลีย ร้อยละ 60 ปวดข้อ ร้อยละ 55 ทีม SRRT ได้ทำการเก็บตัวอย่างเลือดจากผู้ป่วย 13 ราย และผู้สัมผัส จำนวน 52 ราย เพื่อตรวจหาห้องปฏิบัติการ พบผลการตรวจนับเม็ดเลือดขาวชนิด Eosinophil มากกว่าค่าปกติ ร้อยละ 63.07 (41/65) Creatine phosphokinase ในกลุ่มผู้ป่วย จำนวน 13 ราย สูงกว่าปกติ ร้อยละ 92.30 (12/13) ผลการตรวจหา Antibody ชนิด IgG ต่อเชื้อ *Trichinella spiralis* ที่ภาควิชาปรสิตวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากผู้ป่วย 14 ตัวอย่าง ให้ผลบวกทุกราย (ร้อยละ 100) และผู้สัมผัส 10 ตัวอย่าง ให้ผลบวก 1 ราย (ร้อยละ 10) ผลการตรวจ Muscle biopsy จำนวน 1 ตัวอย่าง จากผู้เสียชีวิต พบตัวอ่อนพยาธิ *Trichinella spiralis* (positive for non-encapsulated *Trichinella* larvae) ผลการตรวจเพาะเชื้อจากเนื้อหมู พบเชื้อ *Klebsiella oxytoca*, *Pseudomonas* spp. และ *Enterobacter aerogenes* การควบคุมและป้องกันโรคที่ดำเนินการไปแล้ว คือ การค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมตามนิยามที่กำหนดไว้ ให้ความรู้เรื่องโรค Trichinosis การเฝ้าระวังโรค แก่เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น และให้สุขศึกษาแก่ประชาชนในเรื่องการรับประทานเนื้อสัตว์ดิบ ประสานงานกับปศุสัตว์ เจ้าหน้าที่ควบคุมเนื้อสัตว์ ในเฝ้าระวังในการตรวจอย่างจริงจังมากขึ้นและสม่ำเสมอ ควรมีการสุ่มเจาะเลือดสุกรเพื่อตรวจโรคก่อนที่จะฆ่าเพื่อจำหน่ายในตลาด สำนักงานปศุสัตว์ อำเภอปัว ได้ประกาศให้พื้นที่เป็นเขตโรคระบาดของ Trichinosisชั่วคราว ตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม - 14 มิถุนายน 2555

2. หัด จังหวัดราชบุรี พบผู้ป่วยชาวกะเหรี่ยงที่พักอาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านถ้ำหินจำนวน 5 ราย เป็นเพศหญิง 3 ราย เพศชาย 2 ราย อายุ 8 เดือน, 3 ปี, 18 ปี, 19 ปี และ 40 ปี รายแรกเป็นเพศหญิง เป็นพยาบาลทำงานที่คลินิกในศูนย์พักพิงฯ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง เริ่มป่วยวันที่ 5 พฤษภาคม 2555

ด้วยอาการไข้ ไอ ตาแดง ปวดเมื่อย วันที่ 9 พฤษภาคม 2555 รับการรักษาเป็นผู้ป่วยใน แพทย์วินิจฉัยไข้หวัดใหญ่ วันที่ 10 พฤษภาคม 2555 เริ่มมีผื่นขึ้นที่หน้า วันที่ 11 พฤษภาคม 2555 ผื่นลามไปทั่วตัว และมีถ่ายเหลวปนเลือด แพทย์วินิจฉัยโรคหัด ส่งต่อมารักษาที่โรงพยาบาลสวนผึ้ง แพทย์รับไว้เป็นผู้ป่วยใน วันที่ 16 พฤษภาคม 2555 อาการทุเลาจึงได้กลับบ้านด้วยยอยพพ ส่วนผู้ป่วยอีก 4 ราย ได้เริ่มป่วย ระหว่างวันที่ 7 - 11 พฤษภาคม 2555 ทุกรายรับการรักษาเป็นผู้ป่วยในที่คลินิกในศูนย์พักพิงฯ ผู้ป่วยแต่ละรายไม่ได้อาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน และทุกรายไม่มีประวัติเดินทางออกนอกพื้นที่ก่อนป่วย ทีม SRRT จังหวัดได้เก็บตัวอย่างเลือดในวันที่ 11 และ 14 พฤษภาคม 2555 จำนวน 5 ตัวอย่าง และเก็บ Throat swab ในวันที่ 15 พฤษภาคม 2555 จำนวน 3 ตัวอย่าง ส่งตรวจหาภูมิคุ้มกันต่อเชื้อไวรัสหัด ที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์สมุทรสงคราม ยังไม่ทราบผลการตรวจ จากการติดตามข้อมูลทราบว่า ได้มีผู้ป่วยอายุ 7 ปี (ไม่มีข้อมูลส่วนตัว) เดินทางจากประเทศพม่าเข้ามาเยี่ยมญาติในศูนย์อพยพแห่งนี้ และมารับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอกของศูนย์พักพิงฯ ในวันที่ 28 เมษายน 2555 ด้วยอาการ ไข้ ตั้งแต่วันที่ 24 เมษายน 2555 หลังจากนั้นในวันที่ 2 พฤษภาคม 2555 เริ่มมีผื่นขึ้นจึงได้มาพบแพทย์อีกครั้ง และได้กลับประเทศพม่าเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2555 โดยผู้ป่วยรายแรกมีประวัติให้กรพยาบาลผู้ป่วยรายนี้ด้วย มาตรการควบคุมโรคที่ได้ดำเนินการแล้ว คือ ค้นหาผู้ป่วยรายใหม่ และเฝ้าระวังผู้สัมผัสใกล้ชิด ผู้สัมผัสร่วมบ้าน ในศูนย์พักพิงฯ และในชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 21 วัน หลังจากพบผู้ป่วยวันสุดท้าย ตั้งแต่วันที่ 11 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน 2555 ฉีดวัคซีนป้องกันโรคหัดแก่บุคลากรที่ทำงานในโรงพยาบาลของศูนย์อพยพ ที่ได้สัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วย จำนวน 75 คน ผู้สัมผัสใกล้ชิด ผู้สัมผัสร่วมบ้านผู้ป่วย จำนวน 34 คน ให้ความรู้เรื่องโรค การป้องกันโรค แก่ผู้สัมผัสร่วมบ้านและชุมชน โดยผ่านทางอาสาสมัครสาธารณสุขของศูนย์พักพิงฯ แจกแผ่นพับและประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย สืบหาความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนหัดกลุ่มเด็ก อายุ 9 เดือน ถึง 1 ปี และกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ความครอบคลุมของวัคซีนทั้งสองกลุ่มร้อยละ 90 และได้ให้วัคซีนในกลุ่มที่ยังไม่ได้รับวัคซีนหรือได้รับไม่ครบ

3. เห็ดพิษเสียชีวิต จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้ป่วยเชื้อซาดิกะเหียง จำนวน 8 ราย เสียชีวิต 6 ราย เพศชาย 3 ราย เพศหญิง 5 ราย อายุระหว่าง 5-58 ปี ทุกรายเป็นญาติกัน ที่อยู่ตำบลป่าโป่ง อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน วันที่ 15 พฤษภาคม 2555 ผู้ป่วยรายหนึ่งได้แกงเห็ดคล้ายเห็ดไข่ห่านซึ่งญาติได้นำมาจากป่า

ไปให้ก่อนจะไปงานเลี้ยงที่ต่างจังหวัด กลุ่มผู้ป่วยได้รับประทานแกงเห็ดเป็นอาหารเที่ยงร่วมกัน รายแรกเริ่มป่วยหลังรับประทานอาหารประมาณ 2 ชั่วโมง ผู้ป่วยส่วนใหญ่เริ่มป่วยเวลา 14.00 น. - 15.00 น. ของวันที่ 15 พฤษภาคม 2555 รายสุดท้ายเริ่มป่วยเวลาประมาณ 03.00 น. ของวันที่ 16 พฤษภาคม 2555 อาการสำคัญ คือ ปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ถ่ายเป็นน้ำ เวียนศีรษะ อ่อนเพลีย ญาติได้นำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาลแม่สะเรียงตั้งแต่วันที่ 19.00 น. ของวันที่ 15 พฤษภาคม 2555 ยกเว้นผู้เสียชีวิต รายแรกที่ เป็นเพศชาย อายุ 38 ปี แต่เริ่มมีอาการเป็นคนสุดท้ายญาติจึงนำส่งโรงพยาบาลแม่สะเรียงวันที่ 16 พฤษภาคม 2555 เวลาประมาณ 03.30 น. เนื่องจากมีอาการสั่นทั้งตัว เสียชีวิตวันที่ 16 พฤษภาคม 2555 เวลา 03.59 น. แพทย์วินิจฉัย Cardiac arrest, unspecified ผู้ป่วยรายนี้ได้ดื่มเหล้าและรับประทานเห็ด ในตอนเช้าของวันที่ 15 พฤษภาคม 2555 ด้วย รายที่ 2 เป็นเพศหญิง อายุ 32 ปี เป็นภรรยาของรายแรก เสียชีวิตวันที่ 20 พฤษภาคม 2555 รายที่ 3 เป็นบุตรชายของผู้ที่เสียชีวิต 2 รายแรก อายุ 6 ปี รายที่ 4 เพศหญิงอายุ 58 ปี รายที่ 5 เพศหญิงอายุ 6 ปี รายที่ 6 เพศหญิงอายุ 39 ปี ซึ่งรายที่ 3 - 6 ได้รับรายงานว่าเป็นเสียชีวิตระหว่างวันที่ 22-23 พฤษภาคม 2555 ส่วนอีก 2 รายที่ยังรักษาอยู่เป็นเพศหญิงอายุ 5 ปี และเพศชาย อายุ 10 ปี ซึ่งเป็นบุตรชายของครอบครัวแรกที่รอดชีวิตเพียงคนเดียว ผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตตั้งแต่รายที่ 2 - 8 แพทย์วินิจฉัย Toxic effect of other noxious substances eaten as food - Ingested mushrooms toxic effect ทีม SRRT อำเภอสบเมย และจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ดำเนินการสอบสวนโรค ให้ความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับอันตรายจากการกินเห็ดแก่ประชาชนในพื้นที่ ติดป้ายเตือนประชาชน และเก็บตัวอย่างเห็ดที่สงสัยจำนวน 7 ตัวอย่าง ส่งตรวจที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อหาชนิดของเห็ดและ Toxin ยังไม่ทราบผลการตรวจ

สถานการณ์ต่างประเทศ

1. ไข้แดงกึ่งในกัมพูชา ระหว่างสัปดาห์ที่ 1-18 ของปี พ.ศ. 2555 มีรายงานผู้ป่วยทั้งสิ้น 2,579 ราย เสียชีวิต 14 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.5 ผู้ป่วยมีรายงานเพิ่มจากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่แล้วถึงร้อยละ 353 รายงานที่เป็นทางการแจ้งว่าการระบาดของไข้แดงกึ่งอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการระบาดของโรคชิคุนกุนยาด้วย เนื่องจากอาการทางคลินิกบางอย่างของทั้ง 2 โรคนี้คล้ายกัน จึงอาจทำให้การวินิจฉัยผิดพลาดได้

